

Strukturer på arbejdsmarkedet

Antallet af job, der nedlægges, har ligget stabilt siden 1980'erne

Gennem de senere år er det gang på gang blevet fremført i den offentlige debat, at den teknologiske udvikling vil betyde, at nogle job vil forsvinde. Det er korrekt, men det er ikke noget nyt. Heldigvis opstår mindst lige så mange nye job. Der er dog forskel på, hvilke job der nedlægges, og hvilke der opstår. I Danmark nedlægges langt flere ufaglærte job, end der oprettes. Samtidig oprettes der langt flere job til uddannet arbejdskraft, end der nedlægges. Derfor øges behovet for uddannelse i fremtiden.

af senioranalytiker **Emilie Agner Damm**
& analytiker **Cathrine Falbe Pedersen**

27. november 2020

Analysens hovedkonklusioner

- Siden 1980'erne har antallet af nyoprettede og nedlagte job ligget på et stabilt niveau omkring 300.000 om året.
- Samme billede tegner sig, når man ser bort fra jobskabelser og -nedlæggelser af samme type job. Siden 2004 har antallet af nyoprettede og nedlagte job årligt ligget stabilt på omkring 200.000.
- Gennem de seneste 15 år er der især skabt job til uddannede lønmodtagere, mens der er blevet nedlagt flere ufaglærte job, end der er blevet skabt.
- Der er derfor et stigende behov for ordinær uddannelse og efter- og videreuddannelse til de lønmodtagere, der i dag er ufaglærte.

Kontakt

Senioranalytiker
Emilie Agner Damm
Tlf. 33 55 77 15
Mobil 27 35 85 95
ead@ae.dk

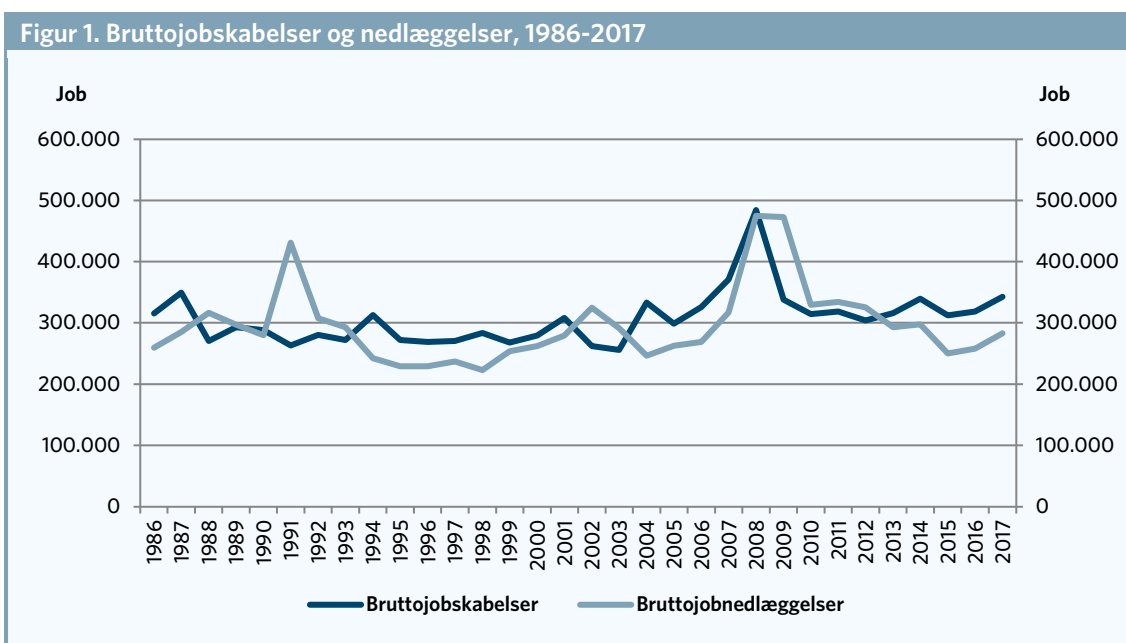
Kommunikationschef
Jesper Kirkbak
Mobil 50 73 71 34
jk@ae.dk

Omkring 300.000 job skabes og nedlægges hvert år

Det bliver ofte nævnt i den offentlige debat, at der i forbindelse med den teknologiske udvikling vil ske en *disruption* af arbejdsmarkedet, og at mange tusinde job vil forsvinde. Nogle frygter, at vi vil opleve teknologisk arbejdsløshed, fordi job automatiseres. Historisk har den teknologiske udvikling automatiseret mange job, men den har også altid ført nye job med sig.

I denne analyse har AE undersøgt, hvordan arbejdsmarkedet har udviklet sig, når det gælder jobskabelse og jobnedlæggelse. Det er gjort ved at tage udgangspunkt i registerdata på arbejdsstedsniveau og årligt følge antallet af ansatte på de enkelte arbejdssteder. Hvis der er sket en stigning i antallet af ansatte på et arbejdssted, eller hvis et arbejdssted er nyt, vil det blive defineret som jobskabelse. Hvis en virksomhed omvendt har færre ansatte end året før, eller hvis en virksomhed lukker, vil det tælle som jobnedlæggelse. Figur 1 viser udviklingen i jobskabelser og jobnedlæggelser siden 1982.

Det fremgår af figuren, at der overordnet set har været omkring 300.000 nye job og nedlagte job hvert år siden starten af 1980'erne. I opgangstider har der været lidt flere jobskabelser end jobnedlæggelser og modsat under lavkonjunktur. Disruption er dermed ikke et nyt fænomen, og der er ikke tegn på, at hastigheden, hvormed job skabes og nedlægges, er i stigning. Tager man endda i betragtning, at arbejdsmarkedet i dag er større end i 1980'erne, er den relative størrelse af bruttobevægelserne på arbejdsmarkedet mindre i dag end tidligere. Hen over perioden svarer de årlige jobskabelser og jobnedlæggelser til omkring 11-12 pct. af det samlede antal job.

Anm: Se boks 1 for metode og afgrænsning.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

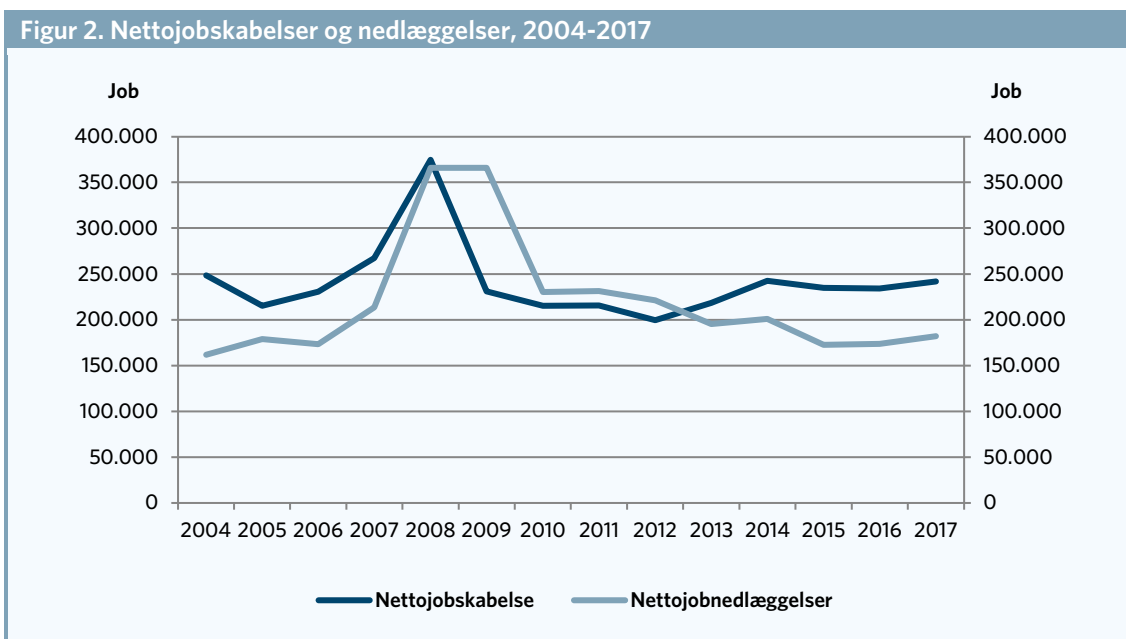
Når man ser på de samlede bruttobevægelser på arbejdsmarkedet, er der to underliggende forklaringer. I det tilfælde, hvor det er en anden type job, som forsvinder, end de job, som opstår, vil et højt niveau være tegn på et arbejdsmarked, der flytter sig, f.eks. pga. den teknologiske udvikling. Hvis det omvendt er samme type job, der opstår og nedlægges, vil et højt niveau mere være tegn på et ustabilt arbejdsmarked f.eks. pga. høj konkurrence, hvor virksomheder i samme branche åbner og lukker. I denne analyse

undersøges det, hvilke typer af job der opstår og nedlægges, når der ses bort fra samme type job, som nedlægges og oprettes.

Når et job forsvinder, opstår en anden type job i godt 2 ud af 3 tilfælde

I det følgende er bevægelserne på arbejdsmarkedet rensset således, at der ses bort fra jobskabelser og jobnedlæggelser af samme type job. En jobtype defineres her som et job i den samme branche (på 749-gruppe-niveau) med samme uddannelsesmæssige baggrund, og som er placeret i samme kommune.¹ Det vil sige, at hvis der i ét år opstår tre job for faglærte uddannede inden for en branche (f.eks. støbning af jernprodukter) på en arbejdsplads i en kommune, men der samtidig nedlægges tre faglærte job inden for samme branche på en anden arbejdsplads i samme kommune, vil der ses bort fra disse jobskabelser og nedlæggelser. De rensede bevægelser på arbejdsmarkedet kaldes nettobevægelser og kan kun beregnes tilbage til 2004, da datagrundlaget for detaljerede brancher ikke er dækkende længere tilbage.

Figur 2 viser nettobevægelserne på arbejdsmarkedet. Ligesom bruttobevægelserne ligger niveauet relativt stabilt – dog naturligvis noget lavere end bruttobevægelserne. Der er omkring 200.000 nettojobskabelser og nettojobnedlæggelser. Der er altså omkring 1/3 af antallet af skabte jobs, som ikke er ny-skabte jobs, men derimod skyldes, at et job nedlægges, samtidig med at et nyt job oprettes inden for kommunen.

Anm: Se boks 1 for metode og afgrænsning.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Figur 1 og Figur 2 viser, at der er et relativt konstant strukturelt niveau af jobskabelser og jobnedlæggelser. Begge dele svinger med konjunkturer, men der er intet, som tyder på, at der er sket en stigning i antallet af job, der forsvinder på arbejdsmarkedet. Tager man desuden højde for, at arbejdsmarkedet i dag er større end tidligere, er der faktisk relativt færre job, som forsvinder. Det bekræfter, at vi har et omskifteligt arbejdsmarked, men at store forandringer på arbejdsmarkedet ikke er en ny ting. Det er et fænomen, som har præget det danske arbejdsmarked gennem mange år.

¹ Der tages udgangspunkt i den højst fuldførte uddannelse for de personer, der har varetaget/varetager et givent job. Den uddannelsesmæssige baggrund bliver inddelt i grundskole, gymnasial, EUD, KVVU, MVU (inkl. BA), LVU (inkl. ph.d.) samt uoplyst el. manglende uddannelsesoplysninger.

Der er blevet nedlagt flere ufaglærte job, end der er blevet oprettet

I Tabel 1 ses det, hvor mange job der er blevet oprettet og nedlagt i perioden fra 2004 til 2017. Selvom der er blevet oprettet knap 1 million ufaglærte job hen over årene, er der blevet nedlagt knap 150.000 flere ufaglærte job². Også når det gælder faglærte job, er der blevet nedlagt flere job, end der er blevet oprettet. Omvendt er der blevet oprettet flere job til personer med videregående uddannelser, end der er blevet nedlagt.

Tabel 1. Uddannelsesfordelt udvikling på arbejdsmarkedet, 2004-2017

	Oprettede job	Nedlagte job	Nettoudvikling
		1.000 job	
Grundskole	988,4	1.137,1	-148,7
EUD	1.764,2	1.814,5	-50,3
KVU	341,2	306,1	35,1
MVU (inkl. BA)	886,0	777,1	108,9
LVU	597,9	420,1	177,8

Anm: Se boks 1 for metode og afgrænsning. Uoplyst og gymnasial uddannelse er ikke vist. Bruttoudviklinger, dvs. uden at tage højde for at samme type job oprettes og nedlægges.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Tabel 2 viser nettoudviklingen i antallet af jobs fordelt efter jobbet's uddannelsesprofil og periode. Af tabellen fremgår det, at antallet af jobs for ufaglærte og faglærte er gået tilbage siden 2004, hvorimod der er skabt flere job besat af personer med en videregående uddannelse. Mens både ufaglærte og faglærte job blev ramt hårdt i kriseårene (2008-2013), så har der efterfølgende været en forholdsvis stor fremgang i faglærte jobs, hvorimod antallet af ufaglærte jobs er stagneret. Kriser koster altså ufaglærte job permanent, hvilket AE tidligere har vist³.

De videregående uddannelser har været forholdsvis upåvirkede af finanskrisen, hvor særligt akademikerjob har været i fremgang. Tabellen illustrerer altså en udvikling mod en større andel jobs, der kræver en erhvervskompetencegivende uddannelse, på bekostning af ufaglærte jobs.

Tabel 2. Nettojobfremgang fordelt efter uddannelse, 2004-2017

	2004-2007	2008-2013	2014-2017	2004-2017 i alt
				1.000 personer
Grundskole	6,7	-157,9	2,5	-148,7
EUD	34,7	-114,5	29,5	-50,3
KVU	14,4	4,3	16,4	35,1
MVU (inkl. BA)	48,8	5,4	54,7	108,9
LVU	48,8	54,3	74,8	177,8

Anm: Se boks 1 for metode og afgrænsning. Uoplyst og gymnasial uddannelse er ikke vist. Bruttoudviklinger, dvs. uden at tage højde for at samme type job oprettes og nedlægges.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

² Dette kan ikke direkte fortolkes som en beskæftigelsesudvikling.

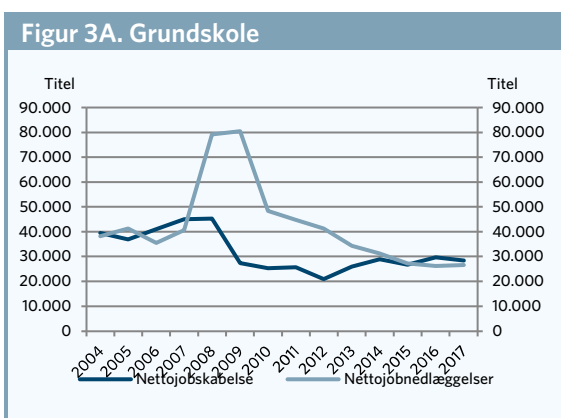
³ <https://ae.dk/analyser/kriser-koster-ufaglaerte-job-permanent>

Figur 3A, 3B og 3C viser ligesom Tabel 1, at en del af udviklingen ovenfor dækker over en forskydning i jobbenes uddannelsesmæssige profil. For de ufaglærte jobs gælder, at mens der under krisen blev nedlagt mange jobs, så har tempoet for skabelse af nye ufaglærte jobs været noget langsommere end for de øvrige uddannelsesgrupper.

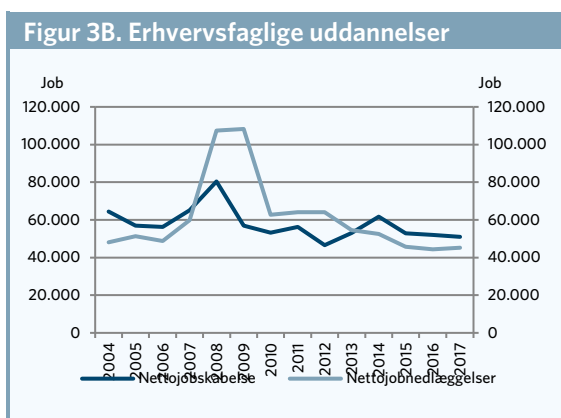
I de sidste par år op til den økonomiske krise, som ramte Danmark i 2008-2009, blev der skabt flere ufaglærte job, end der blev nedlagt. Den periode var karakteriseret ved et pres på arbejdsmarkedet, der gjorde, at jobchancerne forbedredes for mennesker med en svagere arbejdsmarkedstilknytning. I samme periode steg beskæftigelsen for indvandrere. Da krisen ramte, blev mange ufaglærte job nedlagt i de efterfølgende år. Selvom der stadig blev skabt ufaglærte job, var antallet af jobnedlæggelser langt større på det ufaglærte arbejdsmarked. Helt frem til 2016 blev der nedlagt flere ufaglærte job, end der blev skabt.

Det ser anderledes ud på det uddannede arbejdsmarked. Særligt gælder det for de videregående uddannelser, at der er stor nettofremgang i antallet af job, der skabes. Denne uddannelsesgruppe har også været ramt mindre hårdt af krisen, hvor nedgangen i antallet af nettoskabte jobs var meget lille. Faktisk var det kun i 2009, at der blev nedlagt flere job end der blev skabt.

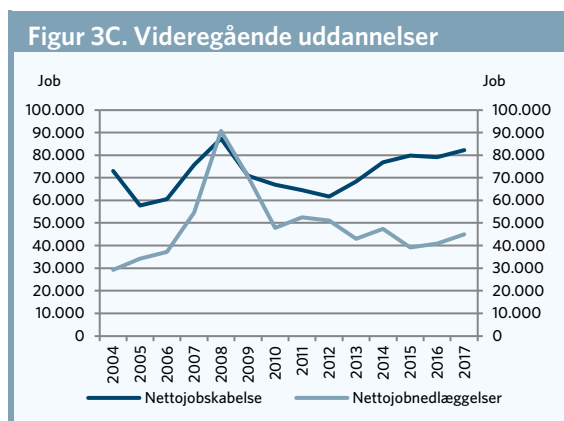
Også det faglærte arbejdsmarked har dog en helt anden udvikling end det ufaglærte. Selvom der også omkring krisen blev nedlagt langt flere faglærte job, end der blev skabt, var krisens effekt på det faglærte arbejdsmarked markant kortere end på det ufaglærte arbejdsmarked. Allerede efter to år reduceredes forskellen mellem nedlagte og skabte job betydeligt, og fra 2013 blev der skabt flere faglærte job, end der blev nedlagt. Den hurtigere genopretning af arbejdsmarkedet for faglærte og personer med videregående uddannelser er netop forklaringen bag, at disse grupper har haft en positiv nettojobfremgang fra 2014-2017 jf. tabel 1.

Anm.: Se boks 1 for metode og afgrænsning.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

Anm.: Se boks 1 for metode og afgrænsning.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

Anm.: Bevægelserne for de videregående uddannelser dækker over summen af hhv. nettojobskabelser og -nedlæggelser for korte, mellemlange og lange videregående uddannelser. Således at en nettojobskabelse godt kan dække over bevægelser på tværs af disse uddannelser.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registre.

Trods generel tilbagegang oprettes knap 60.000 ufaglærte job årligt

Selvom det ufaglærte arbejdsmarked bliver mindre år for år, er det ikke ensbetydende med, at der ikke skabes nye ufaglærte job. Siden 2004 er der blevet oprettet knap en million ufaglærte job. Gennem de senere år er det knap 60.000 om året. Der er blot blevet nedlagt endnu flere.

I det følgende analyseres det, hvor de nyoprettede ufaglærte job især er blevet oprettet, og hvor de er blevet nedlagt.

Tabel 3 viser antallet af oprettede og nedlagte ufaglærte job fordelt på brancher. Kun inden for hotel og restauration er der oprettet flere ufaglærte job, end der er blevet nedlagt i perioden.

I alle andre brancher er der blevet nedlagt flere ufaglærte job, end der er blevet oprettet, hvilket betyder, at der i dag er færre ufaglærte job end tidligere.

I industrien er der blevet nedlagt knap 49.000 flere job, end der er blevet oprettet fra 2004-2017. Det skyldes blandt andet automatisering og globalisering. Det første har betydet, at nogle dele af produktionen er blevet automatiseret, mens globaliseringen har medført, at andre ufaglærte industrijob er rykket til udlandet.

Tabel 3. Udvikling på det ufaglærte arbejdsmarked, 2004-2017

	Oprettede job	Nedlagte job	Nettoudvikling
		1.000 job	
Hoteller og restauranter	80,2	77,6	2,6
Uoplyst aktivitet	1,5	1,5	0,0
Råstofindvinding	1,5	1,8	-0,3
Energiforsyning	2,3	2,9	-0,6
Kultur og fritid	22,1	23,0	-0,9
Vandforsyning og renovation	9,2	10,2	-0,9
Ejendomshandel og udlejning	28,7	29,9	-1,2
Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service	84,5	85,9	-1,4
Videnservice	25,0	27,0	-2,1
Finansiering og forsikring	11,0	14,6	-3,7
Information og kommunikation	23,0	26,9	-3,9
Bygge og anlæg	77,3	82,2	-4,9
Andre serviceydelser mv.	33,1	40,2	-7,1
Undervisning	38,8	46,0	-7,2
Landbrug, skovbrug og fiskeri	32,8	41,1	-8,3
Handel	172,5	183,8	-11,3
Offentlig administration, forsvar og politi	36,8	48,4	-11,6
Transport	82,7	98,0	-15,2
Sundhed og socialvæsen	133,1	154,1	-20,9
Industri	92,1	140,9	-48,8
I alt	988,3	1.137,1	-148,8

Anm: Se boks 1 for metode og afgrænsning. Ufaglærte job er job varetaget af personer med grundskolen som højest fuldførte uddannelse.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Boks 1. Metode – bruttobevægelser

I opgørelsen af bruttobevægelser har vi set på, hvor mange job der årligt opstår og nedlægges. Antallet af nedlagte og nyopståede job er fundet ved at se på antallet af ansatte på de danske arbejdssteder hvert år i november.

Hvis et arbejdssted har flere ansatte end året før (eller hvis arbejdsstedet er nyt), defineres dette som nyopståede job. I det omvendte tilfælde, hvor et arbejdssted har færre ansatte end året før eller er lukket helt, defineres dette som nedlagte job.

Opgørelsen er lavet ud fra registerdata fra Danmarks Statistik. Der er anvendt IDAN, som angiver ansættelser på arbejdssteder. Der er afgrænset til ansættelser i november ud fra variabelen TYPE, hvor ansættelser med novemberstatus som både hovedjob og bijob er inkluderet. Det betyder også, at en person med flere job på forskellige arbejdssteder vil indgå med flere ansættelser. Det skyldes, at der i denne analyse netop er fokus på antallet af job og ikke på antallet af personer.

Eftersom nogle arbejdssteder kan skifte identifikationsnummer mellem to år, anvendes DST's register, IDAS, som indeholder en nøgle mellem identifikationsnumre i to følgende år.

Ved at undersøge bruttobevægelserne på arbejdsmarkedet, får man viden om, hvor mange job der hhv. opstår og forsvinder hvert år. Det har dog den ulempe, at det for det første skyldes, at der sker strukturelle ændringer, som ændrer arbejdsmarkedet. I det tilfælde vil det være forskellige job, der opstår og nedlægges, og bruttobevægelserne vil fortælle noget om, hvilken forandring arbejdsmarkedet gennemgår.

Bruttobevægelser på arbejdsmarkedet kan dog også være et billede på, hvor stor usikkerhed der er i forskellige job. I det tilfælde vil det være samme type job, der opstår og nedlægges – blot i forskellige virksomheder.

For at imødekomme dette har vi i en del af denne analyse rensset bruttobevægelserne for "rotation" på arbejdsmarkedet. Det er gjort ved inden for hver kommune at se, hvor mange af de job med en given uddannelsesprofil som nedlægges, der opstår et andet sted i kommunen.

Det betyder, at hvis der i en virksomhed inden for en given branche nedlægges X antal job i et år, men der i en anden virksomhed i samme kommune opstår job med samme uddannelsesprofil og i samme branche, så går det i nul, og de tæller ikke med i opgørelsen af nettobevægelser på arbejdsmarkedet.